

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Προσφυγή αριθ. 20/13

Μ.Μ. και λοιποί

κατά της Ελλάδας

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας στις 20 Ιανουαρίου 2015 σε τμήμα, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Isabelle Berro, *πρόεδρος*,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Λίνος-Αλέξανδρος Σιτσιλιάνος,

Erik Møse,

Ksenija Turković, *δικαστές*,

και Søren Nielsen, *γραμματέας τμήματος*,

Λαμβάνοντας υπόψη την Σύμβαση προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών («η Σύμβαση»),

Λαμβάνοντας υπόψη την πιο πάνω προσφυγή, η οποία κατατέθηκε στις 21 Δεκεμβρίου 2012,

Αφού διασκέφθηκε, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση:

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

1. Ο κατάλογος των 172 προσφευγόντων αναγράφεται στο συνημμένο παράρτημα.

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από την κυρία Ε.-Λ. Κούτρα, δικηγόρο του Συλλόγου της Αθήνας. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τις απεσταλμένες του πληρεξουσίου της, κυρία Κ. Παρασκευοπούλου, Σύμβουλο

του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και τις κυρίες Μ. Γερμάνη, Μ. Σκορίλα και Κ. Καραβασίλη, Δικαστικές Αντιπροσώπους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

A. Οι συνθήκες της υπόθεσης

3. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως αυτά εκτίθενται από τα συμβαλλόμενα μέρη, μπορούν να συνοψιστούν όπως ακολουθεί.

4. Οι περισσότεροι από τους προσφεύγοντες συνελήφθησαν τον Αύγουστο 2012, κατά την διάρκεια μιας μεγάλης αστυνομικής επιχείρησης στα στέκια των παρανόμων μεταναστών στην Αθήνα με τον κωδικό αριθμό «Ξένιος Ζευς». Τοποθετήθηκαν σε διάφορα ειδικά κέντρα κράτησης αλλοδαπών της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής. Στην συνέχεια και σε διάφορες ημερομηνίες, προκειμένου να αποσυμφορηθούν τα κέντρα αυτά, οι προσφεύγοντες μεταφέρθηκαν και κρατήθηκαν ενόψει της απέλασής τους, μαζί με άλλους παράνομους αλλοδαπούς, στην σχολή αστυνομίας της Κομοτηνής, η οποία είχε μετατραπεί σε κέντρο κράτησης αλλοδαπών ενόψει απέλασης.

5. Ειδικότερα, ένας από τους προσφεύγοντες, ο Κ.Α.Ε., ο οποίος κρατούνταν ήδη μέσα στο πλαίσιο μιας ποινικής διαδικασίας, μεταφέρθηκε στην σχολή αστυνομίας της Κομοτηνής στις 27 Νοεμβρίου 2012.

Την ημερομηνία αυτή, δήλωσε στην αστυνομία ότι είχε αφήσει μόνη στην διεύθυνσή του στην Αθήνα, την ανήλικη πεντάχρονη κόρη του. Σύμφωνα με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, μετά από την δήλωση αυτή, αστυνομικά όργανα μετέβησαν στην υποδειχθείσα διεύθυνση, αλλά φέρονται να διαπίστωσαν ότι κανένα από τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα δεν κατοικούσε εκεί.

6. Στις 23 Νοεμβρίου 2012, οι προσφεύγοντες εξεγέρθηκαν, διέλυσαν τα κρεβάτια τους και κατέστρεψαν τους κοιτώνες, σπάζοντας τα τζάμια, καίγοντας τα στρώματα, γκρεμίζοντας τους τοίχους και καταστρέφοντας τις ηλεκτρικές εγκαταστάσεις. Οι ζημιές ήταν τόσο εκτεταμένες που οι προσφεύγοντες πέρασαν την νύχτα στην αυλή της σχολής, εκτεθειμένοι σε πολύ χαμηλές θερμοκρασίες και φορώντας ακόμη καλοκαιρινά ρούχα και παπούτσια. Κανείς δεν μπορούσε να κάνει ντους λόγω έλλειψης ζεστού νερού και υπήρχαν κρούσματα φυματίωσης, ηπατίτιδας Β και Γ και ψωρίασης.

7. Δεν υπήρχε ιατρός επιτόπου και οι φύλακες ήταν τόσο λίγοι – δεκαπέντε συνολικά – που δεν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τα αιτήματα και τις ανάγκες ενός τόσο μεγάλου αριθμού κρατουμένων (520 άτομα).

8. Στις 30 Νοεμβρίου 2012, η μη κυβερνητική οργάνωση «Ελληνική Δράση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα», εκπροσωπούμενη από την δικηγόρο των προσφευγόντων, έστειλε στον Συνήγορο του Πολίτη μία έκθεση με την οποία κατήγγειλε την υφιστάμενη κατάσταση στο κέντρο κράτησης Κομοτηνής. Στις 15 Ιανουαρίου 2013, ο Συνήγορος του Πολίτη έστειλε στην Διεύθυνση της Ελληνικής Αστυνομίας και στην Αστυνομική Διεύθυνση Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης μία επιστολή με την οποία τις καλούσε να της παρέξουν πληροφορίες σχετικά με τους λόγους που είχαν ωθήσει τους κρατούμενους να εξεγερθούν και με τα μέτρα που ελήφθησαν ή πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

9. Στην απάντησή του της 26 Σεπτεμβρίου 2013 προς την δικηγόρο των προσφευγόντων, ο Συνήγορος του Πολίτη συνόψιζε ως εξής τα γεγονότα που έλαβαν χώρα στις 23 Νοεμβρίου 2012:

«Στις 23 Νοεμβρίου 2012, και ώρα 9 ως 12:30, στο κέντρο κράτησης Κομοτηνής έλαβε χώρα μία προγραμματισμένη απολύμανση. Ταυτόχρονα, οι αστυνομικοί του κέντρου πραγματοποίησαν έρευνα στους κοιτώνες των αλλοδαπών και ανακάλυψαν διάφορα αντικείμενα, όπως ένα μαχαίρι, ψαλίδια, ένα κατσαβίδι, μία σφεντόνα (...), τα οποία κατασχέθηκαν. Μετά την λήξη της απολύμανσης, γύρω στις 12:45, οι κρατούμενοι επέστρεψαν στους κοιτώνες. Στις 13:00, άρχισε να εκδηλώνεται μία ανησυχία στον κοιτώνα Δ. Ένα μεγάλο μέρος των μεταναστών βγήκε από τα παράθυρα του ισογείου στην αυλή και άρχισε να πετάει στους αστυνομικούς πέτρες, σπασμένα τζάμια και μεταλλικά αντικείμενα. Μία άλλη ομάδα κατέστρεψε την πόρτα που χωρίζει τους κοιτώνες Δ και Γ μεταξύ τους. Στην συνέχεια, έβαλαν φωτιά στην είσοδο αυτών των δύο κοιτώνων καίγοντας στρώματα, κλινοσκεπάσματα και ρούχα, προκειμένου να εμποδίσουν την είσοδο των αστυνομικών (...). Πέντε αστυνομικοί τραυματίστηκαν ελαφρά, ενώ ένα βαν της αστυνομίας και ένα φυλάκιο της φρουράς υπέστησαν ζημιές. Στην συνέχεια, μία αστυνομική δύναμη κατόρθωσε, χρησιμοποιώντας χημικά αέρια, να πλησιάσει την είσοδο του κοιτώνα Γ. Ακολούθησε συμπλοκή και οι αλλοδαποί υποχώρησαν κάτω από την επήρεια των χημικών αερίων μέσα στους κοιτώνες. Οι αστυνομικοί αναγνώρισαν και συνέλαβαν 55 αλλοδαπούς.»

10. Κατά τους ισχυρισμούς των προσφευγόντων, τον Φεβρουάριο του 2013, τα τηλέφωνα που είχαν καταστραφεί κατά την εξέγερση της 23 Νοεμβρίου 2012 δεν είχαν αντικατασταθεί. Οι προσφεύγοντες κλήρωναν έναν ανάμεσά τους για να φθάσει

το μοναδικό ηλεκτρικό καλώδιο που λειτουργούσε προκειμένου να φορτίσει το κινητό τηλέφωνο ενός από τους κρατούμενους που δεν είχε κατασχεθεί.

11. Στις 24 Δεκεμβρίου 2012, 20 Φεβρουαρίου 2013, 6 Μαρτίου 2013, 2 Ιανουαρίου 2013, 16 Ιανουαρίου 2013, 31 Οκτωβρίου 2013, 16 Ιανουαρίου 2013, 27 Φεβρουαρίου 2013 και 24 Δεκεμβρίου 2012, οι προσφεύγοντες αριθ. 14, 29, 49, 84, 91, 101, 119, 130 και 171 αντίστοιχα κατέθεσαν αντιρρήσεις κατά της κράτησής τους ενώπιον του προέδρου του διοικητικού πρωτοδικείου της Κομοτηνής δυνάμει του άρθρου 76 του νόμου αριθ. 3386/2005 και του άρθρου 30 του νόμου 3097/2011. Εκπροσωπούμενοι από διαφορετικούς δικηγόρους, υποστήριζαν όλοι ότι δεν ήταν επικίνδυνοι για την δημόσια τάξη, ότι δεν υπήρχε κίνδυνος φυγής τους και ότι είχαν γνωστή διεύθυνση κατοικίας, εφόσον αφήνονταν ελεύθεροι. Εν τούτοις, δεν προέβαλαν κάποια αιτίαση σχετική με τις συνθήκες κράτησής τους στο κέντρο κράτησης Κομοτηνής.

12. Με τις αποφάσεις του αριθ. 187/2012 (της 31 Δεκεμβρίου 2012), 37/2013 (της 26 Φεβρουαρίου 2013), 1/2013 (της 7 Ιανουαρίου 2013) και 188/2012 (της 31 Δεκεμβρίου 2012), ο πρόεδρος του διοικητικού πρωτοδικείου της Κομοτηνής δέχθηκε τις αντιρρήσεις των προσφευγόντων αριθ. 14, 29, 84 και 171 και διέταξε την απόλυσή τους. Ειδικότερα, ο πρόεδρος δέχθηκε:

-ότι οι προσφεύγοντες αριθ. 14 και 171 είχαν εσφαλμένα κριθεί ύποπτοι φυγής,

-ότι ο προσφεύγων 29 δεν μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο άμεσης απέλασης,

-ότι εκκρεμούσε ακόμη μία διαδικασία σε ό,τι αφορούσε τον προσφεύγοντα αριθ. 84 (κούρδο προερχόμενο από το Ιράν, η απέλαση του οποίου μπορούσε να θέσει την ζωή του σε κίνδυνο).

13. Αντιθέτως, με τις αποφάσεις αριθ. 43/2012 (της 7 Μαρτίου 2013), 15/2013 (της 24 Ιανουαρίου 2013), 140/2012 (της 1^{ης} Νοεμβρίου 2011), 60/2013 (της 11 Μαρτίου 2013), 9/2013 (της 17 Ιανουαρίου 2013) και 42/2013 (της 28 Φεβρουαρίου 2013), ο πρόεδρος απέρριψε τις αντιρρήσεις των προσφευγόντων αριθ. 49, 87, 91, 101, 119 και 130. Ο πρόεδρος στήριξε τις αποφάσεις του ιδίως:

-για τους προσφεύγοντες αριθ. 49, 101, 119 και 130, στην άρνησή τους να συνεργαστούν με τις αρχές για την έκδοση των ταξιδιωτικών εγγράφων τους,

-για τον προσφεύγοντα αριθ. 87, στην άρνησή του να εγκαταλείψει την επικράτεια κατόπιν της έκδοσης μιας απόφασης διοικητικής απέλασης και στην

ύπαρξη σε βάρος του μιας καταδικαστικής απόφασης από το ποινικό Εφετείο Αθηνών.

-για τον προσφεύγοντα αριθ. 91, στην αντίφαση των στοιχείων ταυτότητας που αναφέρονταν στο φωτοαντίγραφο του διαβατηρίου του και στην απόφαση θέσης υπό κράτηση, καθώς και στο γεγονός ότι η διαδικασία ασύλου βρισκόταν στο αρχικό στάδιό του.

14. Οι προσφεύγοντες εν τούτοις απολύθηκαν αντίστοιχα στις 19 Ιουλίου και στις 28 Μαΐου 2013, στις 21 Δεκεμβρίου 2012 και στις 9 Μαΐου, 4 Ιουλίου και 7 Μαρτίου 2013.

15. Σε διάφορες ημερομηνίες, άλλοι προσφεύγοντες μεταφέρθηκαν σε άλλους χώρους κράτησης, ήτοι: στις 30 Νοεμβρίου 2012 για τον προσφεύγοντα αριθ. 57, στις 12 Δεκεμβρίου 2012 για τους προσφεύγοντες αριθ. 16, 45, 85, 99 132, στις 21 Δεκεμβρίου 2012 για τους προσφεύγοντες αριθ. 62, 95, 103, 133, 135 και 158, στις 28 Δεκεμβρίου 2012 για τον προσφεύγοντα αριθ. 144, στις 10 Ιανουαρίου 2013 για τους προσφεύγοντες αριθ. 160 και 172, στις 2 Μαρτίου 2013 για τον προσφεύγοντα αριθ. 112, στις 3 Απριλίου 2013 για τον προσφεύγοντα αριθ. 54, στις 6 Απριλίου 2013 για τον προσφεύγοντα αριθ. 78, στις 14 Απριλίου 2013 για τους προσφεύγοντες αριθ. 142 και 157, στις 23 Απριλίου 2013 για τους προσφεύγοντες αριθ. 106, 110 και 159, στις 30 Ιουνίου 2013 για τους προσφεύγοντες αριθ. 42, 64 και 107, στις 8 Σεπτεμβρίου 2013 για τον προσφεύγοντα αριθ. 58, στις 22 Σεπτεμβρίου 2013 για τον προσφεύγοντα αριθ. 118.

16. Διαπιστώνοντας ότι ορισμένοι από τους προσφεύγοντες ήταν ανήλικοι, οι προσφεύγοντες τους μετέφεραν σε κάντρα κατάλληλα για ανήλικους: στις 15 Ιανουαρίου 2013 για τους προσφεύγοντες αριθ. 61 και 104, στις 2 Φεβρουαρίου 2013 για τον προσφεύγοντα αριθ. 139, στις 19 Μαρτίου 2013 για τον προσφεύγοντα αριθ. 74 και στις 28 Μαρτίου 2013 για τον προσφεύγοντα αριθ. 50.

17. Τέλος, σε διάφορες ημερομηνία που εκτείνονται από τις 21 Δεκεμβρίου 2012 μέχρι τις 13 Αυγούστου 2013, οι υπόλοιποι προσφεύγοντες απολύθηκαν όλοι από το κέντρο κράτησης της Κομοτηνής.

18. Κατά την διάρκεια της κράτησής τους, οι προσφεύγοντες αριθ. 91, 119 και 171 κατέθεσαν αντίστοιχα στις 28 Σεπτεμβρίου 2012, στις 15 Ιανουαρίου 2013 και στις 26 Οκτωβρίου 2012 αιτήσεις για χορήγηση ασύλου. Οι αρμόδιες αρχές τις εξέτασαν αντίστοιχα την 1^η Δεκεμβρίου 2012, στις 15 Απριλίου 2013 και στις 28

Δεκεμβρίου 2012. Απέρριψαν τις αιτήσεις των δύο πρώτων και διαπίστωσαν ότι ο τρίτος είχε παραιτηθεί από την δική του.

B. Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο και η πρακτική

19. Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο και η πρακτική εκτίθενται στις αποφάσεις *C.D. και λοιποί κατά Ελλάδα* (αριθ. 33441/10, 33468/10 και 33476/10, §§ 27-33, 19 Δεκεμβρίου 2013) και *Berjamaj κατά Ελλάδα* (αριθ. 36657/11, §§ 17-23, 2 Μαΐου 2013).

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

20. Επικαλούμενοι τα άρθρα 2 και 3 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για τις συνθήκες κράτησής τους.

Επικαλούμενοι το άρθρο 13 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την έλλειψη πραγματικής προσφυγής για να παραπονεθούν να τις συνθήκες κράτησής τους.

Επικαλούμενοι το άρθρο 5 § 1 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για το παράνομο της σύλληψης και της κράτησής τους.

Επικαλούμενοι το άρθρο 5 § 4 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την αδυναμία πρόσβασης ενώπιον μιας αρχής η οποία να αποφασίσει συντόμως επί της νομιμότητας της κράτησής τους.

Επικαλούμενοι τα άρθρα 6 §§ 1 και 2 και 3 της Σύμβασης, εκείνοι από τους προσφεύγοντες που απετέλεσαν το αντικείμενο μιας ποινικής διαδικασίας παραπονούνται για το γεγονός ότι, εξαιτίας της σύλληψής τους και της θέσης τους υπό κράτηση ενόψει της απέλασής τους, δεν είχαν την δυνατότητα να παρασταθούν ενώπιον δικαστηρίου και να ετοιμάσουν κατάλληλα την υπεράσπισή τους.

Επικαλούμενοι το άρθρο 8 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την προσβολή της ιδιωτικής ζωής τους εξαιτίας της «στοίβαξής» τους μέσα σε κλειστό χώρο χωρίς κάποιο προσωπικό χώρο επί πολλούς μήνες.

Επικαλούμενος το άρθρο 8 της Σύμβασης, ο προσφεύγων Κ.Α.Ε. παραπονείται, επιπλέον, για την παραβίαση της οικογενειακής ζωής του για τον λόγο ότι συνελήφθη και κρατήθηκε χωρίς να ληφθούν υπόψη οι συνέπειες ως προς την πεντάχρονη κόρη του που έμεινε μόνη της.

Επικαλούμενοι το άρθρο 10 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την αδυναμία επαφής με «τον εξωτερικό νόμο», ιδιαίτερα μετά την καταστροφή των τηλεφωνικών εγκαταστάσεων στις 23 Νοεμβρίου 2012.

Επικαλούμενοι το άρθρο 13 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την έλλειψη πραγματικής προσφυγής κατά παράβαση των άρθρων 5, 6, 8 και 10.

Επικαλούμενοι το άρθρο 14 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για διάκριση σε βάρος τους.

Επικαλούμενοι τα άρθρα 1 και 2 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7, οι προσφεύγοντες παραπονούνται διότι οι δικονομικές εγγυήσεις σχετικά με την διαδικασία της απέλασης δεν τηρήθηκαν.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

A. Προκαταρκτική παρατήρηση

21. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει προκαταρκτικά ότι δεν μπόρεσε να αναγνωρίσει τους αιτούντες οι οποίοι αναγράφονται στον συνημμένο στην παρούσα απόφαση κατάλογο με τους αριθμούς 2, 9, 24, 72, 73, 155 και 168, διότι ούτε τα ονόματά τους ούτε οι ημερομηνίες γέννησής τους, όπως μνημονεύονται στην προσφυγή, αντιστοιχούν σε οποιοδήποτε πρόσωπο που τοποθετήθηκε στο κέντρο κράτησης της Κομοτηνής, ούτε με άλλα άτομα γνωστά στις αστυνομικές αρχές.

22. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι πιο πάνω αναφερόμενοι αιτούντες συμπεριλαμβάνονταν στον κατάλογο που επισυνάφθηκε στην εξουσιοδότηση η οποία δόθηκε στην δικηγόρο από τους προσφεύγοντες για να τους εκπροσωπήσει στην διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και υπογράφηκε από αυτούς. Εν τούτοις, ελλείπει απάντησης της δικηγόρου σε αυτήν την αναφορά της Κυβέρνησης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να αποχωριστεί η υπόθεση των επτά πιο πάνω προσφευγόντων από εκείνες των άλλων ενδιαφερομένων, και να διαγραφεί από το πινάκιο.

B. Επί των επικαλουμένων παραβιάσεων του άρθρου 3, λαμβανομένου μεμονωμένα και σε συνδυασμό με το άρθρο 13, καθώς και των άρθρων 5 § 1 και 5 § 4 της Σύμβασης

23. Επικαλούμενοι τα άρθρα 3 και 13 της Σύμβασης, οι υπόλοιποι προσφεύγοντες (εφεξής «οι προσφεύγοντες») παραπονούνται καταρχήν για τις

συνθήκες κράτησής τους μέσα στο κέντρο κράτησης της Κομοτηνής και για την έλλειψη μιας πραγματικής προσφυγής για να παραπονεθούν για τις συνθήκες αυτές. Παραπονούνται επίσης για το παράνομο της σύλληψης και της κράτησής τους (άρθρο 5 § 1), καθώς και για την αδυναμία πρόσβασης ενώπιον μιας αρχής η οποία να μπορεί να αποφανθεί σε σύντομο διάστημα επί της νομιμότητας της κράτησής τους (άρθρο 5 § 4).

24. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή λόγω μη τήρησης της εξάμηνης προθεσμίας και μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων, διότι οι προσφεύγοντες δεν κατέθεσαν μία αγωγή αποζημίωσης στην βάση του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα ούτε προσέφυγαν ενώπιον του προέδρου του διοικητικού πρωτοδικείου με αντιρρήσεις κατά της κράτησής τους δυνάμει του άρθρου 76 §§ 4 και 5 του νόμου 3386/2005. Καλεί επίσης το Δικαστήριο να διαγράψει την υπόθεση από το πινάκιο, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 37 § 1 της Σύμβασης, διότι οι προσφεύγοντες επέδειξαν απώλεια ενδιαφέροντος για την υπόθεσή τους: ενώ κατά την ημερομηνία της 28 Φεβρουαρίου 2013, την οποία φέρει το έντυπο της προσφυγής που συμπληρώθηκε από την δικηγόρο τους, οι περισσότεροι από αυτούς είχαν ήδη αφεθεί ελεύθεροι, παρέλειψαν να ενημερώσουν το Δικαστήριο για την εξέλιξη της κατάστασής τους, έτσι ώστε οι αιτιάσεις τους να είναι αόριστες και ατελείς.

25. Οι προσφεύγοντες δεν προβάλλουν παρατηρήσεις επί των προκαταρκτικών ενστάσεων.

1. Σε ό,τι αφορά τους προσφεύγοντες με εξαίρεση εκείνους που μνημονεύονται πιο κάτω στο σημείο 2

26. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν χρειάζεται να εξετάσει όλες τις ενστάσεις που προβάλλονται από την Κυβέρνηση, αφού μία από αυτές του φαίνεται ήδη ότι πρέπει να γίνει δεκτή.

27. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο σκοπός του κανόνα της εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων ο οποίος διατυπώνεται στο άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης είναι να δώσει στα συμβαλλόμενα Κράτη την ευκαιρία να προλάβουν και να επανορθώσουν – μέσω των προσφερομένων από την εθνική νομοθεσία οδών, υπό την προϋπόθεση ότι αυτές αποδεικνύονται πραγματικές και επαρκείς – τις σε βάρος τους επικαλούμενες παραβιάσεις πριν αυτές να υποβληθούν σε ένα διεθνές δικαστήριο. Πράγματι, το άρθρο 35 4 1 της Σύμβασης επιτάσσει την εξάντληση μόνον των

ενδίκων μέσων που είναι ταυτόχρονα σχετικά με τις επίδικες παραβιάσεις, διαθέσιμα και επαρκή. Επίσης, αυτά τα ένδικα μέσα πρέπει να υφίστανται σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας όχι μόνον στην θεωρία, αλλά και στην πράξη, διότι διαφορετικά στερούνται της επιθυμητής πραγματικότητας και προσβασιμότητας. Τέλος, το εναγόμενο Κράτος έχει την ευθύνη να αποδείξει ότι οι απαιτήσεις αυτές πληρούνται (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *R.U. κατά Ελλάδας*, αριθ. 2237/08, § 57, 7 Ιουνίου 2011).

28. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει εν τούτοις ότι μόνον η δημιουργία αμφιβολιών ως προς τις πιθανότητες επιτυχίας ενός συγκεκριμένου εσωτερικού ενδίκου μέσου που δεν είναι καταδικασμένο σε αποτυχία δεν μπορεί αφ'εαυτής να δικαιολογήσει την μη άσκηση αυτού του ενδίκου μέσου (*Akdivar και λοιποί κατά Τουρκίας*, 16 Σεπτεμβρίου 1996, § 71, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-IV, και *Van Oosterwijck κατά Βελγίου*, 6 Νοεμβρίου 1980, § 37, série A no. 40. Βλέπε επίσης *Giacometti και λοιποί κατά Ιταλίας* (déc.), αριθ. 34939/97, CEDH 2001-XII).

29. Το Δικαστήριο παρατηρεί καταρχήν ότι το άρθρο 55 του νόμου 3900/2010, το οποίο τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2011, τροποποίησε το άρθρο 76 του νόμου 3386/2005 κατά τρόπο ώστε ο διοικητικός δικαστής να μπορεί να εξετάζει την νομιμότητα της κράτησης ενός αλλοδαπού ενόψει της απέλασής του. Προς τούτο, σημειώνει ότι οι συνθήκες κράτησης συμπεριλαμβάνονται στα κριτήρια νομιμότητας. Επιπλέον, παρατηρεί ότι το άρθρο 30 § 1 του νόμου 3907/2011, το οποίο τέθηκε σε ισχύ στις 26 Ιανουαρίου 2011, ορίζει ότι, προκειμένου να διαταχθεί ή να διατηρηθεί το μέτρο της κράτησης, η διαθεσιμότητα καταλλήλων χώρων κράτησης και η δυνατότητα εξασφάλισης ανθρώπινων συνθηκών διαβίωσης για τους κρατούμενους είναι στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη.

30. Το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τις προσκομισθείσες από την Κυβέρνηση δικαστικές αποφάσεις, οι οποίες εκδόθηκαν κατ'εφαρμογήν του πιο πάνω αναφερομένου άρθρου 76 και διέταξαν την απόλυση κρατουμένων αλλοδαπών που είχαν προβλήματα υγείας ή είχαν καταθέσει αίτηση για την χορήγηση ασύλου η εξέταση της οποίας ήταν σε εξέλιξη (*Khuroshvili κατά Ελλάδας*, αριθ. 58165/10, § 51, 12 Δεκεμβρίου 2013, και *G.B. κατά Ελλάδας* (déc.), αριθ. 78485/11, § 38, 16 Σεπτεμβρίου 2014).

31. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι οι προσφεύγοντες ήσαν σε επαφή με την δικηγόρο που τους εκπροσωπεί τώρα ενώπιον του Δικαστηρίου από τον μήνα Νοέμβριο 2012, όταν αυτή προσέφυγε στον Συνήγορο του Πολίτη. Κατά τα λοιπά,

στις 4 και 5 Δεκεμβρίου 2012, οι προσφεύγοντες εξουσιοδότησαν την δικηγόρο τους να τους εκπροσωπήσει ενώπιον του Δικαστηρίου, ενώπιον του οποίου προσέφυγαν στις 21 Δεκεμβρίου 2012. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η δικηγόρος των προσφευγόντων, έμπειρη στις διαδικασίες τις σχετικές με την απέλαση παρανόμων μεταναστών, δεν διατύπωσε οποιαδήποτε αντίρρηση για την κράτηση ή την παράτασή της σε ό,τι αφορούσε την μεγάλη πλειοψηφία των προσφευγόντων. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι τίποτε δεν μπορεί να διακρίνει την παρούσα υπόθεση από την υπόθεση *S.B. κατά Ελλάδας* ((déc.), αριθ. 73554/11, 8 Ιουλίου 2014) και από την προαναφερθείσα υπόθεση *G.B. κατά Ελλάδας*, στις οποίες το Δικαστήριο κατέληξε, κάτω από ανάλογες περιστάσεις, στο απαράδεκτο της προσφυγής λόγω μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων.

32. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η διαδικασία των αντιρρήσεων που προβλέπεται από το άρθρο 76 του νόμου 3386/2005 με ειδική αναφορά στις συνθήκες κράτησης μέσα στα κέντρα κράτησης αλλοδαπών είναι ένα ένδικο μέσο που πρέπει να επιχειρείται.

33. έπεται ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

2. Σε ό,τι αφορά τους προσφεύγοντες αριθ. 14, 29, 49, 84, 87, 91, 101, 119, 130 και 171

α) Επί των επικαλουμένων παραβιάσεων του άρθρου 3, λαμβανομένου μεμονωμένα και σε συνδυασμό με το άρθρο 13, και του άρθρου 5 § 4

34. Μόνον οι προσφεύγοντες αριθ. 14, 29, 49, 84, 87, 91, 101, 119, 130 και 171 υπέβαλαν αντιρρήσεις σχετικά με την κράτησή τους ενώπιον του προέδρου του διοικητικού πρωτοδικείου της Κομοτηνής (στις 24 Δεκεμβρίου 2012, 20 Φεβρουαρίου 2013, 6 Μαρτίου 2013, 2 Ιανουαρίου 2013, 16 Ιανουαρίου 2013, 31 Οκτωβρίου 2013, 16 Ιανουαρίου 2013, 27 Φεβρουαρίου 2013 και 24 Δεκεμβρίου 2012 αντίστοιχα). Όμως, αν και αυτοί οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν όλοι τους από διαφορετικούς δικηγόρους, κανείς τους δεν αναφέρθηκε μέσα στις αντιρρήσεις του στα γεγονότα της 23 Νοεμβρίου 2012 ή στις συνθήκες κράτησης μέσα στο κέντρο κράτησης της Κομοτηνής μετά τα γεγονότα αυτά. Εν τούτοις, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο κανόνας της εξάντλησης των ενδίκων μέσων υποδηλώνει ότι ο προσφεύγων έχει επικαλεστεί τουλάχιστον «κατ'ουσίαν» ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τις αιτιάσεις που προβάλλει ενώπιον του

Δικαστηρίου. Το Δικαστήριο εκτιμά συνεπώς ότι οι δέκα πιο πάνω αναφερόμενοι προσφεύγοντες δεν έχουν εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα, διότι δεν επικαλέστηκαν, τουλάχιστον «κατ'ουσίαν», τις συνθήκες της κράτησής τους μέσα στο κέντρο κράτησης της Κομοτηνής.

35. Έπεται ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί και ως προς αυτούς τους δέκα προσφεύγοντες, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

β) Επί της επικαλούμενης παραβίασης του άρθρου 5 § 1

36. Σε ό,τι αφορά την αιτίαση την ελκόμενη από το άρθρο αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν χρειάζεται να αποφανθεί επί των προαναφερθεισών ενστάσεων της Κυβέρνησης, διότι καταλήγει στο απαράδεκτο της αιτίας για τον ακόλουθο λόγο.

37. Σε ό,τι αφορά τις γενικές αρχές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 5 § 1 της Σύμβασης σε υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα που τίθενται από την παρούσα, το Δικαστήριο παραπέμπει στην σχετική νομολογία του (βλέπε ειδικότερα, *Saadi κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. 13229/03, §§ 64 και 74, CEDH 2008, *Mooren κατά Γερμανίας* [GC], αριθ. 11364/03, §§ 72-81, CEDH 2009, *Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 15 Νοεμβρίου 1996, § 73, *Recueil* 1996-V, *Baranowski κατά Πολωνίας*, αριθ. 28358/95, §§ 50-52, CEDH 2000-III, *Berjamaj κατά Ελλάδας*, αριθ. 36657/11, §§ 36-38, 2 Μαΐου 2013, πιο πάνω αναφερόμενη *Khuroshvili*, §§ 107-108).

38. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες συνελήφθησαν κατά τις ακόλουθες ημερομηνίες: ο προσφεύγων αριθ. 14 στις 29 Σεπτεμβρίου 2012, ο προσφεύγων αριθ. 29 στις 4 Αυγούστου 2012, ο προσφεύγων αριθ. 49 στις 4 Αυγούστου 2012, ο προσφεύγων αριθ. 84 στις 10 Νοεμβρίου 2012, ο προσφεύγων αριθ. 87 στις 28 Μαΐου 2012, ο προσφεύγων αριθ. 91 στις 21 Σεπτεμβρίου 2012, ο προσφεύγων αριθ. 101 στις 9 Μαΐου 2012, ο προσφεύγων αριθ. 119 στις 27 Ιουνίου 2012, ο προσφεύγων αριθ. 130 στις 4 Αυγούστου 2012 και ο προσφεύγων αριθ. 171 στις 4 Οκτωβρίου 2012. Αυτοί τέθηκαν υπό διοικητική κράτηση ενόψει της απέλασής τους (άρθρο 76 του νόμου 3386/2005) ή της απομάκρυνσής τους (άρθρο 21 ου νόμου 3907/2011) για τον λόγο ότι είχαν εισέλθει παρανόμως στην επικράτεια ή, στην περίπτωση του προσφεύγοντος αριθ. 87, ο οποίος είχε παραμείνει παρανόμως στην επικράτεια παρά την απόφαση απέλασής που

είχε εκδοθεί εναντίον του στις 13 Ιανουαρίου 2011. Η κράτησή τους είχε διαταχθεί, σύμφωνα με τον νόμο 3386/2005, για διάστημα το οποίο δεν μπορούσε να υπερβεί τους έξι μήνες ή κατά μέγιστο όριο τους δώδεκα μήνες (του τελευταίου αυτού διαστήματος εφαρμοζομένου αν ο ενδιαφερόμενος αρνείται να συνεργαστεί ή αν η ετοιμασία των ταξιδιωτικών εγγράφων από την χώρα καταγωγής του καθυστερεί).

39. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι και οι δέκα προσφεύγοντες αυτοί υπέβαλαν αντιρρήσεις ενώπιον του προέδρου του διοικητικού πρωτοδικείου της Κομοτηνής, ο οποίος έκανε δεκτές αυτές τεσσάρων ανάμεσά τους (των προσφευγόντων αριθ. 14, 29, 84 και 171 – πιο πάνω παράγραφος 12) και απέρριψε τις υπόλοιπες (των προσφευγόντων αριθ. 49, 87, 91, 101, 119 και 130 – πιο πάνω παράγραφος 13). Οι τέσσερις προσφεύγοντες αφέθηκαν ελεύθεροι αντίστοιχα στις 31 Δεκεμβρίου 2012, 26 Φεβρουαρίου 2013, 7 Ιανουαρίου 2013 και 31 Δεκεμβρίου 2012, ήτοι σε διαστήματα πολύ μικρότερα από το όριο των έξι μηνών που προβλέπεται από το άρθρο 76 § 3 του νόμου 3386/2005.

40. Σε ό,τι αφορά τους άλλους έξι προσφεύγοντες, το Δικαστήριο σημειώνει τα ακόλουθα: ο προσφεύγων αριθ. 49 κρατήθηκε επί δώδεκα μήνες περίπου διότι, όπως τόνισε ο πρόεδρος του διοικητικού πρωτοδικείου στην απόφασή του που τον αφορούσε, δεν συνεργαζόταν με τις αρχές για την ετοιμασία των αναγκαίων για την απομάκρυνσή του ταξιδιωτικών εγγράφων. Ο προσφεύγων αριθ. 87 κρατήθηκε επί δώδεκα μήνες διότι θεωρήθηκε ύποπτος φυγής εξαιτίας μιας ποινικής καταδίκης σε ποινή φυλάκισης τριών ετών και του γεγονότος ότι δεν είχε σταθερή κατοικία μέσα στην χώρα. Ο προσφεύγων αριθ. 91 κρατήθηκε επί τρεις μήνες διότι υπήρχαν αμφιβολίες για την πραγματική ταυτότητά του και διότι η διαδικασία χορήγησης ασύλου την οποία είχε κινήσει βρισκόταν στο αρχικό στάδιό της. Ο προσφεύγων αριθ. 101 κρατήθηκε επί δώδεκα μήνες διότι αρνούσαν να συνεργαστεί με τις αρχές και με το Προξενείο της Αιγύπτου για την ετοιμασία των ταξιδιωτικών εγγράφων του. Ο προσφεύγων αριθ. 119 κρατήθηκε επί δώδεκα μήνες περίπου διότι στερούνταν ταξιδιωτικών εγγράφων και η ετοιμασία τους από τις προξενικές αρχές καθυστέρησε παρά τις προσπάθειες των αστυνομικών αρχών. Ο προσφεύγων αριθ. 130 κρατήθηκε επί επτά μήνες περίπου διότι δεν συνεργαζόταν και αυτός με τις αρχές για την ετοιμασία των ταξιδιωτικών εγγράφων του.

41. Τέλος, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, κατά την διάρκεια της κράτησής τους, οι προσφεύγοντες αριθ. 91, 119 και 171 κατέθεσαν αντίστοιχα στις 28 Σεπτεμβρίου 2012, στις 15 Ιανουαρίου 2013 και στις 26 Οκτωβρίου 2012 αιτήσεις

χορήγησης ασύλου που απορρίφθηκαν από τις αρμόδιες αρχές. Από το εθνικό δίκαιο (άρθρο 13 του διατάγματος αριθ. 114/2010) προκύπτει ότι, αν και μια τέτοια αίτηση αναστέλλει την εκτέλεση ενός μέτρου απέλασης, δεν αναστέλλει εκείνη της κράτησης: το εθνικό δίκαιο επιβάλλει μόνον την κατά προτεραιότητα εξέταση της αίτησης χορήγησης ασύλου. Έτσι, εν προκειμένω, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι αρχές εξέτασαν τις αιτήσεις ασύλου των προσφευγόντων αυτών αντίστοιχα την 1^η Δεκεμβρίου 2012, στις 15 Απριλίου 2013 και στις 28 Δεκεμβρίου 2012, ήτοι σε σύντομο χρονικό διάστημα. Απέρριψαν τις αιτήσεις των δύο πρώτων και διαπίστωσαν ότι ο τρίτος είχε παραιτηθεί από την δική του.

42. Βάσει των προηγουμένων, το Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η κράτηση των συγκεκριμένων προσφευγόντων δεν ήταν αυθαίρετη και ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν ήταν «νόμιμη» με την έννοια του άρθρου 5 § 1 στ) της Σύμβασης.

43. Έπεται ότι η παρούσα αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, κατ'εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

Γ. Επί των υπολοίπων επικαλουμένων παραβιάσεων

44. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται επίσης διάφορες άλλες παραβιάσεις των άρθρων 2, 6 §§ 1, 2 και 3, 8, 10 και 14 της Σύμβασης και των άρθρων 1 και 2 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7.

45. Λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των στοιχείων που έχει στην διάθεσή του και στο μέτρο που είναι αρμόδιο να εκδικάσει τις διατυπωθείσες αιτιάσεις, το Δικαστήριο δεν σημειώνει κάποια ένδειξη παραβίασης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εγγυάται η Σύμβαση.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Αποχωρίζει την υπόθεση των προσφευγόντων αριθ. 2, 9, 24, 72, 73, 155 και 168 από εκείνη των υπολοίπων και την διαγράφει από το πινάκιο.

Κηρύσσει την υπόλοιπη προσφυγή απαράδεκτη.

Συντάχθηκε στην γαλλική γλώσσα και κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 12 Φεβρουαρίου 2015.

Søren Nielsen

Isabelle Berro

Γραμματέας

Πρόεδρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. – 172. ....

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 6 Μαρτίου 2015

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος